

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 56. De Procuratoris officio,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

678.

OCTAVVM documentū est. Aduocatum, cui certa merces pmissa fuit, posse totam accipere, tum qñ lite iam cepta clientulus ab ea desistit sua sola voluntate; tum qñ in fraudē illius idem clientulus cum aduersario cōponit; aut bona fide quidem id facit, sed ipsius Aduocati interueniente studio & industria: in quo casu æquiualeter præstat illud pro quo locata est ipsius opera. In illis vero priorib. cum paratus fuerit operam locatam exhibere, conductor similiter paratus esse debet constitutam mercedem soluere. Quod si cliens interuentu alterius, quā sui Aduocati iusta de causa composuerit, tunc consentaneum est eundem Aduocatum esse cōtentum parte, quæ sit iusta merces operæ ab ipso positæ.

VLTIMVM documentū est. Si Aduocatus causam ceptā deserat tanquam desperatam: idq; contingat, quia illius iniustitiam non bene præuidit ab initio, mercedem perdit, & ad restitutionem damnorum inde secutorum tenetur. Sin deserat, quia clientulus tibi desertioni causam dedit: vt quia aliquid male contra se confessus est; mercedem integram capere potest, quia nihil est qd ipsum cogat resilire à contractu ex quo ea debetur. Quod si nec sua, nec cliētis culpa causam deserat, vt morbo oppressus aut alio eiusmodi casu ad id compulsus, non perdet quidem salarium, quod fuerit de publico constitutum; argum. leg. i. §. Diuus, ff. De extraord. cognitionib. non accipiet tamen mercedem à priuato clientulo, pmissam, nisi pro rata temporis quo laborauit, sicut exigit cōmutatiuæ iustitiæ æquitas, seruanda in contractib. Istam distinctionem Syluest. ex Barthol. habet in verb. Aduocatus, q. 21. in duabus præced. ac duab. seq. cætera antedicta docens, & cum eo Tabienf. in cod. verb. n. 19. & sequent. ac ante vtrumque D. Anton. 3. par. tit. 6. cap. 2. §. 4.

CAPVT LVI.

De Procuratoris officio.

S V M M A R I V M.

- 679 In Procuratore ad exercitium debitum officij sui requiruntur permisso, scientia, diligentia, veritas, & quæ.
680 Iustitia in eodem requisita: tum respectu sui, tum respectu aliorum.
681 Responso ad dubium; An Procurator qui gratis aut modico pretio acta iudicialia obtinuit, possit à cliente exigere integram solutionem, & sibi usurpare.
682 Ad quid Procuratori teneatur is, cuius ille causam egit non conductus ab ipso.
683 Quando Procurator conductus ad causam aliquam procurandam, alium sibi substituens possit accipere aliquid de mercede constituta.

679.

CONDITIONES quarū defectu Procurator potest peccare in exercitio sui officij, sunt permisso, diligentia, scientia, veritas, & iustitia. Ac de permissione illud sufficit monere, easdem personas quæ repelluntur ab officio Aduocati, repelli etiā ab officio Procuratoris ob eandē rationes. Quod attinet ad scientiam, talis in Procuratore esse debet, qua sciat spectantia ad officium suum, perinde ac dictū est de Aduocato. Diligentia vero eiusdem talis debet esse, qua non solū præstet omnia quæ tenetur: sed etiam præstet suo tempore. Cæterum quæ tenentur præstare, sunt ista maxime. In iudicio necessarios terminos petere: appellare cum appellandū est, probare quod probandū est, respondere qd respondendum est, nec in aliis necessariis deesse. Atq; si per ipsius incitiam aut negligentiam clientulus damnum aliquod capiat, tenebitur ipsum resarcire, tanquam is qui causam illius dederit.

Ad hæc, veritatem Procurator habere debet: tum in se, tum etiam in suis clientulis. In se quidem, eadem ratione qua Aduocatus. In suis autem clientulis, vt nunquam inducat ipsos ad negandam veritatem eorum de quibus iuridice interrogantur, & multo minus inducat ad falsos testes producendos. Atq; secus faciens, damnnum quodcumq; aduersæ parti inde secutum fuerit, restituere tenebitur tanquam illius causa.

680.

Iustitiam deniq; idē habere debet: primo in ipsamet causa, ad eundem modum quo Aduocatus: nempe, vt non procuret in causa iniusta: ita vt si aliq; susceperit, resciscens talem esse, teneatur statim ac cognouerit, desistere ab ea. Deinde, vt non exigat, aut accipiat pretia horum laborum iusto ma-

iora; nisi forte excessus valde modicus sit: cum alioqui non liberaliter, sed inuite dari, satis intelligatur ex eo (vt Toler. lib. 5. de Instruct. sacerdot. c. 62. in fine habet) quod dantes talib. soleant eos appellare latrones. In quo etsi reprehensibiles sint, tamen satis produnt animum suū, non dandi, si necessitas eos non compelleret. Tertio, vt non inducat partes ad iniquam concordiam, nec peruertat Iudicem, nec litem protrahat de industria, vt salariū magis accipiat. Quarto, vt non vsurpet sibi Aduocatum in preiudicium tum eiusdem, capiendū luctum attinens ad ipsum: tum clientulorum quos damnificare potest, non sciendo satis quod oportet. Vnde tanq; proximo faciens iniuriam, peccat cum obligatione ad restitutionem, vt loc. cit. non longe à fine expressit Toletus; declarans id contingere Procuratorib. qui cum sint exercitati, volunt suscipere defensionem quæ sunt Aduocatorum, ac postea rogant illos vt subscribant eis quæ gesserūt, tanquam gestis per eos, modicum soluendo pro subscriptione. Id quod illi acceptant, quia melius est illis lucrari modicum quam nihil.

Quinto, vt causam primo acceptatam, primo procuret; deinde vero alias posterius acceptatas, nec tot procurandas acceptet, quin possit singulas intra tempus debitū ad finem perducere: alioqui enim peccat, & tenetur ad restitutionem damnorum quorū est causa iniusta. Quamquam si rogetur acceptare, & manifestet quod nequeat eas tractare ante certū aliquod tempus verosimiliter determinatū: ac nihilominus clientuli insitet vt acceptent, potest acceptare: cū volenti nō fiat iniuria. Sexto, vt debitū modo vtatur in procurando, id est, non petat terminos impertinentes, aliudve quidpiam simile faciat. Vltimo, in res. l.endis testib. non manifestet occulta crimina ipsorum, nisi talis manifestatio esset necessaria ad debilitandum eorundem testimonium, & causa sui clientis esset iusta. Imo & quando iusta est, ei nō licet manifestare crimina occulta, ex quorū manifestatione oriturū est testib. ipsis graue nocentū, & clienti non nisi leue euēturū est ex ipsorū testimonio; lex enim charitatis exposit, vt graue proximi damnum pluris faciamus quam nostrum modicum.

Porro possunt hic aliquod dubia moueri quibus satisfacere oportet.

PRIMUM EST. An si Procurator acta gratis obtinuerit à Notario, vel Curie pro illis modicum soluerit: aut Aduocatum habuerit gratis, possit sibi vltra suum, retinere salariū iustum Notario, vel Aduocato debitū? Ad quod respondendum est distinctione. Si n. Aduocatus, aut Notarius, quod sui muneris est gratis faciat in gratiam ipsius Procuratoris, pretium debitū censetur eidem donatum in remunerationem receptorum beneficiorū, vel recipiendorum; ita vt naturaliter illis de honestate obligetur ad tantundem. Quod si idem (Aduocatus inquam & Notarius) nihil, aut modicum accipiant, non quidem debito respectu ad Procuratorem: sed quia sic ipsis placet ad Dei honorem, aliumve finem: Procurator stipendium ipsis debitum retinere non poterit; sed talis beneficentia ipsorum cedit in cōmodum clientis, cuius causa in iudicio tractatur. Quæ doctrina est Panorm. ad Cap. Finem litib. nu. 19. De dolo & contumacia. Et confirmatur à simili: quia emens nonne alterius si pro pretio minus iusto res illi detur à veditore, in illius (ementis inquam) gratiam; idem poterit sibi retinere quod deest ad iustum pretium cōplendum, tanquam sibi donatū: non autem si id ipsum factum sit alio respectu: vt quia venditor ipse sciuit emi pro ægroto, vel pro amico, vel pro Religioso: ex Nauar. in Ench. c. 17. n. 79.

SECUNDVM DVBIVM EST. An si litigans non conduxit Procuratorem, sed hic se ingressit in causa illius, possit post litem victoriam sibi retinere expēlas quas fecisset Procurator conductus? Ad quod Panorm. in seq. n. 30. respondet, non posse; cum hac limitatione tamen, vt id locū habeat tantum, quando ille nihil damni inde accepit. Etenim quia iniustitia non patitur, vt quis ex beneficio damnnum reportet sine rationabili causa; si tali ex illo suo facto accidat damnnum aliquod, siue lucri cessantis, siue damni emergētis, ipse poterit in eius iustam cōpensationem tantum exigere de pretio quod Procuratori constituto soluendum fuisset, quantum ad eandem cōpensationem sufficit. Cur autem non possit absolute mercedem exigere, sicut procurator constitutus ratio esse potest, quod negotium alienum fuisse perit tantum ex charitate.

TERTIVM

TERTIVM DVBIVM EST; an si aliquis fuisset procurator constitutus, assignato ei certo salario; vt certum aureorum in annum, vel pro tota causa, isq; postea substituat sibi aliam procuratorem cui det tertiam illius salarj partē, possit tunc conscientia reliquum retinere? Ad quod respondendū videtur: si procurator ipse principalis sic substituat minus principalem, vt nihilominus suscipiat in se periculum negligentia, vel ignorantia substituti, sustineatq; onus adponendi eundem substitutum, & scribendi ad locum vsi Aduocatus moratur, posse retinere partē salarj correspondētē quantitati, & qualitati illius laboris, & periculi. Quod si nihil illorum faciat, tunc totum salarium debere substituto; vt pote cui incumbit totum onus exequendi illud pro quo constitutus est: quae merces, seu correspondens labori, curae, & industriae, pro quibus datur.

CAPVT LVII.

De officio Notarij.

SUMMARIVM.

- 684 De permissione, scientia, & diligentia requisitis in Notario.
 685 De veritate, & fidelitate, deq; ad hanc spectantibus: qualia sunt, nihil actis addere, vel detrabere, ac sincere dicta pariter scribere.
 686 Deinde originale instrumentorum qua conficit, conseruare apud se, & quo modo.
 687 Item cauere sibi ab illis que in hoc negotio ipsum contaminaret peccato mortali, iuxta doctrinam Nauarri.
 688 Deniq; vt bona fide agat quoad instrumenta exhibenda.
 689 Duo in quibus iustitia in Notario requisita, praecipue consistit.
 690 De faciente instrumentum vsurarium.
 691 De faciente instrumentum contra libertatem Ecclesiasticam.
 692 Peccatum Notarij accipientis salarium cum non debetur.
 693 Peccatum accipientis supra taxam a Principe factam.
 694 De eo, quod Notarius accipere possit gratis datum.

DE officio Notarij cōmuniter agunt Sūmularij in verb. Tabellio: Caiet. in verb. Notarij peccata. D. Anton. 3. par. tit. 6. c. 3. Nauar. in Ench. c. 23. n. 25. & 52. ac sequi. Petr. à Nauar. lib. 3. De restit. c. 3. n. 11. & alii quot sequent. atq; de Institutione Sacerdotum, Toleto lib. 5. cap. 61.

Conditiones in Notario requisitae.

SECTIO I.

CONDITIONES autem in eo requisitae, ex quibus ferendum est iudicium de peccatis, quae in officij executione committit, sunt permissio, scientia, diligentia, veritas, fidelitas, & iustitia. Atque de permissione monendum est tantum, eodem, & eadem de causa ab officio Notarij repelli, qui repelluntur ab officio Aduocati.

Quod attinet ad scientiam, ea debet esse mediocri, salte earum rerum quae ad ipsorum officium pertinent. Diligentiam vero perinde ac Procurator debet adhibere moralem. Quod si per illius negligentiam, (vt quando lata sua culpa amittit protocolum, vel nō notauit diem, aut aliquid omisit in processu) pars patitur damnari, peccat mortaliter, & teneatur ad restitutionem, vt expressit Angel. in verbo Tabellio, §. 6. Et si autem non debeat esse Doctor, vt idem addit, debet tamen habere scientiam, saltem mediocrem earum rerum quae ad artem ipsius spectant, nec ignorare clausulas solitas poni in contractibus; cum vt plurimū imperitia talium soleat damna multa, litetq; causare: vnde multorum conscientia in discrimine constituntur, prout Conc. Trid. habet sess. 22. cap. 10. De reform. Et ideo decernit, vt Episcopus tanq; S. dis a postolica delegatus, possit priuare, & ad tempus suspendere quoscunq; Notarios imperitos, vel in officio delinquentes. Quibus dubium non est annuendos esse eos, qui facientes contractus, apponunt clausulas quae difficultates inducunt, & contentionib; dant occasionem. Qui & ea de causa teneantur ad restitutionē damnorum secutorū, tanq; obligati, nō tantum Deo, sed etiam hominib; ex D. Anton. in fine cit. cap. 3.

De veritate, & fidelitate.

SECTIO II.

Quod attinet ad veritatem, & fidelitatem in Notario requisitam, is ad obseruationem illius tenetur sub iuramento, q; ab ipso (vt ex Hostien. ac nōnullis alijs attingit Nauar.

in Enchir. cap. 23. n. 52.) in sua creatione exigitur, ipseq; prestat. Eadem vero consistit in his. Primum est, vt ipse caueat sibi ab omni fallitate, seu veritatis mutatione dolosa, aut malitiosa; aliqua nimirum fingendo, quae acta nō sunt inter partes, vel ex malitia aliquid eidem actis addendo, vel detrahendo, vel aliter immutando, vnde instrumentum falsificetur. Quae ratione vltra peccatum graue quod committit, obligationem incurrit ad restitutionem damni inde secuti; vt pote, qui ei causam dat: quod idem est ac illud dedisse, iuxta cap. final. De iniuriis, & damno dato.

Secundum est, vt non solum conficiat verum instrumentum, sed etiam dicta partium ita scribat, vt mens earum sincere intelligatur; cum constet saepe rem eandem, alio, alioq; modo dictam, alio, alioque modo accipi, atq; detrimentum inde sequi.

Hinc aduerte falsi reum efficit Notariū, qui in instrumento scribit numeratam esse pecuniam, quam non vidit numerari, & dubitare potest, an numerata sit. Quanquam si coram se fiat numeratio, si non adsit quidem integra, sed tamen partes asserant factam esse integram; bona fide ita esse credens, scribendo in instrumento integram numeratam esse, nō arguetur falsi: quia talis scriptura non tam instituitur ad afferendum quod verum est, quam ad referendum ea de quibus partes inter se consenserunt, iuxta ipsorum verba.

Tertio, vt seruet apud se copiam, seu originale omnium instrumentorum, neq; ipsum det alicui, sed petentib; concedat solummodo transumptum. Teneatur enim originale apud se diligēter custodire, adeo vt, vt Toleto lib. 5. de instruct. Sacerd. cap. 61. ad restitutionem teneatur Notarius, si quando alicui detrimentum ex eo obuenerit, quod apud ipsum non maneat originale. Adde etiam, vt non solum seruet originale in breuib; seu in ea forma qua contractus initus continetur breuiter, & proceolum vocatur: sed etiam cum potuerit, extendat illud in formam instrumenti perfecti: redigatq; in registrum, veri instrumenti vim, auctoritatemq; habere possit ad subsidium innocentis.

Quarto, vt caueat sibi ab illis peccatis mortalibus, quibus in hac re, ex Nauar. in Enchir. c. 25. n. 54. se contaminat, tum is qui rogatus (non rogatus non tenetur ingerere se, ex Sylu. in verb. Tabellio, q. 8.) dare alicui instrumentum quod tenetur dare, non dat, ne parti aduersa, aut amicis eius displiceat, aut donis corruptus: tum is qui nō informat partem, quae per ignorantiam renunciat iura alicui iuri. In quo utroq; casu obligatio est ad restitutionem damni, vt pote cui causa datur: tum etiam qui die festo absque necessitate, solaq; cupiditate lucri instrumenta facit, cum in alium diem differre cōmode possit. Pro quo faciunt dicta in praeced. lib. 19. cap. 3. de actib; forensibus in die festo prohibitis.

Tum praeterea is qui rogatus a pauperibus non valentib; soluere ei iura sua, recusat scribere ipsorum instrumenta: aut iam scripta in publica forma, eis tradere. Attamen quia ille peccat contra religionem, & hic contra charitatem, non autem cōtra iustitiam, neuter ex solo tali peccato obligatur ad restitutionē. Quod patet de priori, & posteriori, ex eo pbatur, qd Notarius sua instrumenta cuiq; exhibere teneatur quicq; ex iustitia, nō tamen exhibere gratis, nisi aliunde accipiat iustum salarium. Tum etiam is qui conficit testamentum carentis iudicio, aut non vventis ratione. Qui quidem ad restitutionem tenetur ei qui ab intestato successurus erat. Idē dic si dolo aut importunis precib; inducat testatorem instituire alium haeredem, quam eum quem statuerat instituire. Quamquam ex eod. Nauar. in Enchir. cap. 26. n. 36. non est illicitū verbis simplicibus, sine magna importunitate, per se, aut alium precari testatorem, vt sibi potius, quam alij relinquat hereditatem suam. Tam hoc autē quam illud Couar. docet ad Regulam Peccatum, de reg. iur. n. 6. par. 2. §. 7. in fine.

Quinto, ne in gratiam vnus partis occultet instrumentū sine quo altera pars nequit recuperare illud quod est sibi ab ea debitum. In quo cum iniuriolus sit, tenebitur ad restitutionem. Quod idem eadē, & etiam maiore ratione dicendū est, si occultet instrumenta quae continent legata alicuius facta. Imo, si facta esse ignoret, neq; ipsis post longū tempus soluantur, tenetur de factis fidem eis facere, exhibitione instrumentorū, quae apud se habet. Id enim pertinet ad fidelitatem, quam se in Repub. seruatum sub iuramento promissit.